O cyklach Hamiltona w grafach powstałych z drzew

Praca nagrodzona srebrnym medalem na XXIX Konkursie Uczniowskich Prac z Matematyki, Warszawa 2007. Rozszerzona wersja tej pracy została zakwalifikowana do finału Konkursu Prac Młodych Naukowców Unii Europejskiej w Kopenhadze.

Magdalena BOJARSKA

Moja praca dotyczy teorii grafów. Na początek przypomnę pewne pojęcia tej teorii. *Drzewo* jest to spójny graf bez cykli. *Liściem* drzewa nazywamy wierzchołek stopnia 1, czyli taki, z którego wychodzi dokładnie jedna krawędź. *Węzłem* drzewa nazywamy każdy wierzchołek drzewa, który nie jest liściem. Przypomnijmy też, że *cykl Hamiltona* jest to cykl, który przechodzi dokładnie jeden raz przez każdy wierzchołek grafu. W mojej pracy zajmowałam się szukaniem cykli Hamiltona w grafach Halina oraz uogólnionych grafach Halina. *Grafem Halina* nazywamy graf powstały w wyniku połączenia cyklem liści drzewa, w którym stopień każdego węzła drzewa jest równy co najmniej 3. Umówmy się zatem, że liściem w grafie Halina będziemy nazywać każdy wierzchołek, który był liściem w drzewie, z którego powstał graf, natomiast węzłem każdy inny wierzchołek.

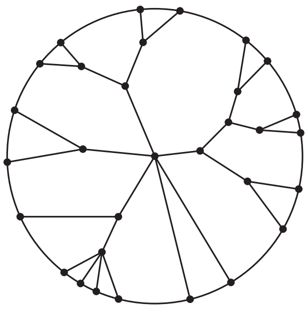

Rys. 1. Przykład grafu Halina.

W mojej pracy dowodzę, że w każdym grafie Halina istnieje cykl Hamiltona. Pokażę teraz szkic dowodu tego twierdzenia, który przeprowadzę przez indukcję względem liczby węzłów grafu. Przyjmijmy, że twierdzenie jest prawdziwe dla każdego grafu o n węzłach. Niech graf G będzie grafem Halina o $n+1$ węzłach. Można udowodnić, że wśród węzłów tego grafu istnieje taki, który sąsiaduje z dokładnie jednym innym węzłem, a pozostałe wychodzące z niego krawędzie prowadzą do liści. Usuwając teraz wszystkie liście sąsiadujące z takim wierzchołkiem, spowodujemy, że on sam stanie się liściem, a zatem umieszczamy go na okręgu. Na mocy założenia indukcyjnego w tak powstałym grafie istnieje cykl Hamiltona. Następnie przywracamy usunięty fragment i na mocy nietrudnych do wymyślenia konstrukcji budujemy cykl Hamiltona w wyjściowym grafie G na podstawie tego istniejącego w grafie o n węzłach. Dokończenie dowodu pozostawiam Czytelnikowi.

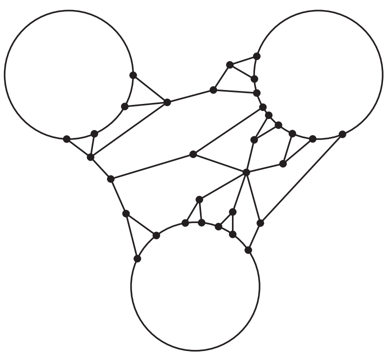

Rys. 2. Przykład uogólnionego grafu Halina stopnia 3.

Uogólnionym grafem Halina stopnia n nazywamy płaski graf powstały poprzez umieszczenie liści pewnego drzewa (każdy węzeł tego drzewa ma stopień co najmniej 3) na n rozłącznych okręgach, leżących na zewnątrz siebie. Naturalnym uogólnieniem rozważanego powyżej problemu jest pytanie, czy istnieje cykl Hamiltona w uogólnionych grafach Halina. Mnie udało się znaleźć warunek konieczny i dostateczny na istnienie cyklu Hamiltona w uogólnionych grafach Halina stopnia 2. Otóż:

W uogólnionym grafie Halina stopnia 2 *istnieje cykl Hamiltona wtedy i tylko wtedy, gdy w grafie tym nie istnieje wierzchołek rozspajający.*

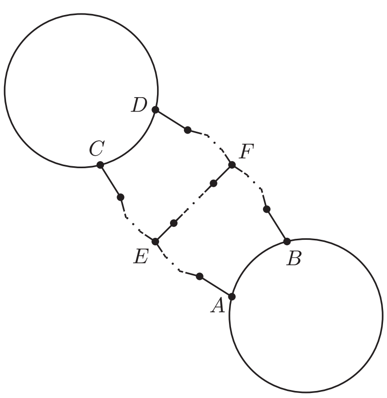

Rys. 3

Tak jak poprzednio, pokażę tutaj jedynie szkic dowodu. Jeżeli w grafie istnieje wierzchołek rozspajający, czyli taki, którego usunięcie powoduje rozpad grafu na co najmniej 2 części, to teza jest oczywista – w grafie nie może istnieć cykl Hamiltona. Ten warunek jest powszechnie znany i odnosi się do wszystkich grafów. Jeżeli natomiast w uogólnionym grafie Halina stopnia 2 nie istnieje wierzchołek rozspajający, to można udowodnić, że w każdym takim grafie można znaleźć ścieżki AC, BD i EF pokazane na rysunku 3, przy czym każdy wierzchołek należący do którejś z tych ścieżek jest korzeniem drzewa, którego wszystkie liście leżą na jednym z okręgów (jeden wierzchołek może być korzeniem kilku drzew), a także żadne liście nie leżą na dłuższych łukach AB i CD. Następnie przez G oznaczmy wierzchołek sąsiadujący z wierzchołkiem E na ścieżce EF. Załóżmy również, że węzeł G jest korzeniem drzewa o liściach na okręgu, do którego należą liście A i B. Wtedy zaczynamy cykl Hamiltona w wierzchołku B. Następnie przez wszystkie wierzchołki (z wyjątkiem korzeni) drzew, których liście leżą na łuku AB, aż do ostatniego drzewa o korzeniu w węźle G, przechodzimy do wierzchołka G (w pracy dowodzę, że takie przejście jest możliwe). Następnie, po ścieżce EF, z wierzchołka G do F, dalej do liścia D, z liścia D, przez wszystkie wierzchołki należące do drzew, których liście leżą na łuku CD do liścia C, z wierzchołka C do liścia A i, zamykając cykl, do B krawędzią bezpośrednio łączącą liście A i B (rys. 4). W ten sposób pokazałam konstrukcję cyklu Hamiltona w uogólnionym grafie Halina stopnia 2.

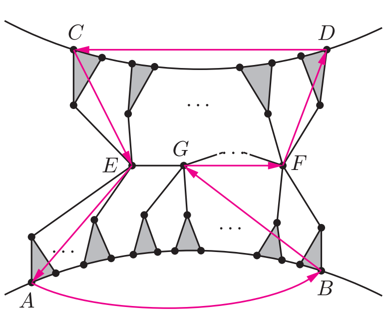

Rys. 4. Etapy budowania cyklu Hamiltona w uogólnionym grafie Halina stopnia 2. Zacieniowane trójkąty symbolizują drzewa.